

"1973 - הקרב על הזיכרון", מאת גדעון אביטל-אפשטיין

הוצאת שוקן, 2013, כריכה רכה, 509 עמודים.

מדוע לא נמצא בירושלים או בתל אביב רחוב מלחמת יום הכיפורים? היכן נחבאת סמטת 'החווה הסינית'? לאן נעלם מעלה עמק הבכא? מדוע עד היום, ארבעים שנה לאחר המלחמה, שמה עדיין מעלה בנו תחושת אי-נחת? האם זה משום שעד היום לא הוסכם בינינו כיצד לעזאזל היא הסתיימה? ניצחנו? הפסדנו? גם וגם? מדוע עדיין אופפת אותנו הטראומה?

מתוך האינטרנט

בספר מעורר מחשבה זה יורד המחבר לעומק נפשה של החברה הישראלית. תוך מסע מרתק בספרות, שירה, ספרי ילדים, קולנוע, ספרי לימוד, רדיו, טלוויזיה, פזמון, כתבי-עת צבאיים, עיתונות, אלבומים תקופתיים, ביוגרפיות וספרי זיכרונות, הוא בוחן כיצד באה לידי ביטוי מלחמת יום הכיפורים בתרבות הישראלית מאז 1973. באומץ ובישירות, בשילוב סיפורים אישיים נוגעים ללב, הוא מטפל בקרביה של המלחמה, ומתמודד עם שאלות מפתח התלויות ועומדות עד היום, ובהן:

· אילו משקעים הותירה מלחמת יום הכיפורים בזיכרון הקיבוצי הישראלי?

· מי הם גיבוריה האמיתיים ומה תפקידם של שבויים, נעדרים והלומי קרב בסיפור?

· איזה מהפך חל בדמותה על ציר הזמן?

· האם היא נתפסת כאירוע מכונן או כעוד מחדל בתולדות המדינה?

ד"ר גדעון אביטל-אפשטיין שירת כקצין המודיעין של גדוד 890 במלחמה ולחם בקרבות 'החווה הסינית'. לאחר שנים ארוכות שבהן ניהל משרד עורכי דין מוביל, ויתר על עיסוקו כדי לחקור לעומק את החוויה המעצבת שלו: מלחמת יום הכיפורים. כיום הוא מלמד היסטוריה, אזרחות ואתיקה במכללת סמינר הקיבוצים. המחקר שעל-פיו נכתב ספר זה זכה בציון לשבח מטעם המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS)

"גיבורים כקורבנות וקורבנות כגיבורים"

"אלמלא פרצה מלחמת יום הכיפורים כפי שפרצה, אלמלא התנהלה כפי שהתנהלה, אלמלא הסתיימה כפי שהסתיימה, אלמלא קופחו בה כל-כך הרבה חיים, אלמלא הושחתו בה כול כך הרבה גופים, אלמלא נשרטו בה כול כך הרבה נפשות, אלמלא התנפצו בה כול כך הרבה אגדות, אלמלא כול אלה, ייתכן שגיבוריה היו מתקבצים להיכל התהילה משני מקורות גיוס עיקריים: ראשי המדינה והצבא, בעלי שררה ו..."

"להביט לאמת בעיניים" - "להיות חייל, להיות גנרל זה כול הסיפור ובכלל"

"חווית מלחמה של גנרל נבדלת מזו של טוראי כמעט בכל היבט אפשרי. במובן זה דומה כי כל המלחמות דומות. גנרל משתמש במשקפת ובמיקרופון. חייל מצויד ברובה, במקלע בקסדה שמוטה ובחגור מצ'וקמק; הפאוצ'ים שלו מלאים במחסניות, ברימוני רסס ובחטיפים. גנרל מקפיד על הופעה

נאה וגילוח למשעי. פניו של חייל עטורי פיח, אבק, זיפי זקן ואולי גם תחבושת מזוהמת. גנרל אוהב להצטלם ב"בור", בחמ"ל, בחפ"ק, בקבוצת פקודות, בתצפית. חייל חש בטוח כשהוא רחוק מן העין, במחפורת, בשוחה, בצל, מאחורי תלולית. גנרל נח בקרון. חייל חורף בין חברים, אבנים ורמשים. גנרל משלח את חייליו אל המוות. חייל נשלח לשם. גנרל פוקד. חייל מציית. את המרחב האנושי של גנרל ממלאים אלה שמעליו ומתחתיו. חייל שוהה בחברת רעיו. גנרל מדווח על בדידות בצמרת. חייל נושם אותה ליד השורשים. גנרל מתאוה לנצח. חייל משתוקק לשרוד. גנרל מאזין למכשירי קשר. חייל שומע צעקות, שריקות כדורים, נפיחות ושיהוקים. גנרל נואם על גבורה. חייל מקשיב לפחד. גנרל חולם על קידום. חייל מפנטז על מקלחת."

26 ביולי 2015: ספר - "1973 - הקרב על הזיכרון"

מדוע לא נמצא בירושלים או בתל אביב רחוב מלחמת יום הכיפורים? היכן נחבאת סמטת 'החווה הסינית'? לאן נעלם מעלה עמק הבכא? מדוע עד היום, ארבעים שנה לאחר המלחמה, שמה עדיין מעלה בנו תחושת אי-נחת? האם זה משום שעד היום לא הוסכם בינינו כיצד לעזאזל היא הסתיימה? ניצחנו? הפסדנו? גם וגם? מדוע עדיין אופפת אותנו הטראומה?

מאתר הוצאת שוקן (פורסם בגיליון "שריון" 45, יוני 2014)

בספר מעורר מחשבה זה יורד המחבר לעומק נפשה של החברה הישראלית. תוך מסע מרתק בספרות, שירה, ספרי ילדים, קולנוע, ספרי לימוד, רדיו, טלוויזיה, פזמון, כתבי-עת צבאיים, עיתונות, אלבומים תקופתיים, ביוגרפיות וספרי זיכרונות, הוא בוחן כיצד באה לידי ביטוי מלחמת יום הכיפורים בתרבות הישראלית מאז 1973. באומץ ובישירות, בשילוב סיפורים אישיים נוגעים ללב, הוא מטפל בקרביה של המלחמה, ומתמודד עם שאלות מפתח התלויות ועומדות עד היום, ובהן:

§ אילו משקעים הותרה מלחמת יום הכיפורים בזיכרון הקיבוצי הישראלי?

§ מי הם גיבוריה האמיתיים ומה תפקידם של שבויים, נעדרים והלומי קרב בסיפור?

§ איזה מהפך חל בדמותה על ציר הזמן?

§ האם היא נתפסת כאירוע מכונן או כעוד מחדל בתולדות המדינה?

ד"ר גדעון אביטל-אפשטיין שירת כקצין המודיעין של גדוד 890 במלחמה ולחם בקרבות החווה הסינית'. לאחר שנים ארוכות שבהן ניהל משרד עורכי דין מוביל, ויתר על עיסוקו כדי לחקור לעומק את החוויה המעצבת שלו: מלחמת יום הכיפורים. כיום הוא מלמד היסטוריה, אזרחות ואתיקה במכללת סמינר הקיבוצים. המחקר שעל פיו נכתב ספר זה זכה בציון לשבח מטעם המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS)

מתוך פרק כ': אישים דמויות ובני אדם בסיפור המלחמה

(סיפור גבורתו ונפילתו של שלמה ערמן ז"ל - הסיפור שנבחר לעטיפת הספר - מובא כלשונו מהספר)

מחלקה (שלושה טנקים) מפלוגה ל' בגדוד 9 הוצבה ב"אורקל", הצפוני במעוזי התעלה, שבעבר רשם פרקים במיתולוגיה הישראלית. המ"מ יצחק רוט, נפצע באורח אנוש בדקה הראשונה של המלחמה, ואת מקומו תפס סמל המחלקה, שלמה ערמן [---] בשעות הצהריים אוזלת התחמושת ב"אורקל", ומצב הרוח מתקדר. הקצינים כבר אינם בין החיים, מלבד אבודרם. הוא משחזר את הפקודה המקורית: להחזיק מעמד 24 שעות עד לבואה של תגבורת. ואולם, צבא הישועה מתעכב. אבודרם סופר את הדקות. בארבע וחצי מאשר מג"ד 68, אמיר ראובני, לפרוץ החוצה, דרומה ואז מזרחה, כדי לנסות להגיע לקו כוחותינו ולהציל את הלוחמים. את הכוח מארגן שלמה ערמן על גבי שני טנקים וזחל"ם אחד, ובהתייעצות עם מ"מ מקביל בפלוגה, שאול מוזס, מתגבשת תוכנית חילוץ [---] בטנק המוביל ערמן [---] הטנק של ערמן ממשיך הלאה. שאול מוזס משחזר "באיזשהו שלב הוא (ערמן) אומר לנו: 'עלינו על מארב'. כל הדיבורים זה בעצם ביני לבינו [---]" [---] כעבור כמה מאות מטרים נפגע הטנק מאש מצרית. החבר'ה קופצים החוצה, ומסביב חבורת חיילים מצרים. מתנהל קרב פנים אל פנים, ואיכשהו מצליחה החבורה להתלכד מחדש ולהתרחק בעוד אש מקלע מזנבת... משהו השתבש בניסיון החבירה של ערמן ואנשיו לפלוגת השריון [---] זהו תעוז "יורם". [---] שלומי (ערמן) צעק: "היי טנקיסטים, אנחנו חבר'ה מהמעוזים". - "מאיפה אתם?" - "מאורקל". תתקשרו לכסית', 'קסטה' ולבן'; תגידו להם שאחד של 'לפתן' הגיע שלם לכוחותינו יחד עם איש מילואים". - "מאיפה אתם בארץ?" - "מחיפה, מתל אביב, משפיים, מבית אלפא". - "איפה קולנוע מוגרבי?" - "באלנבי פינת בן יהודה". - "מי מכם מחיפה?" - "אני", אמר שלומי שהתגורר בנווה שאנן. "מה יש שם?" - "טכניון". - "מאיזו פלוגה אתם?" - "פלוגה ל". - "אין דבר כזב פלוגה ל". "בשלב הזה" מדווח לוי, "הטנקים הותנעו ופגז נשלח לכיוון שלנו". אחר כך נורתה לעבר ערמן וחבורתו אש מקלעים, משניים-שלושה טנקים [---] ואז משתרר שקט. יצחק לוי שומע דיווח במכשיר קשר: "חיסלנו חוליית אויב". רוסקיס מתרומם וצועק: "אנחנו לא אויב. עוד לא חיסלתם אותנו. אתם רוצחים אותנו. אתם נאצים." כעת משתרר שקט אמיתי, ואפשר להקשיב לאנחות של הפצועים. מישהו מודיע בקשר: "טעות, טעות." (עמיד 348-351)